

Anders Gadegaards prædiken 13. søndag efter trinitatis

Taler

Anders Gadegaard
Sognepræst og fhv. domprovst

Dato

10. september 2017

Sted

Vor Frue Kirke, Københavns
Domkirke

Omstændigheder**Prædikentekst**

Lukasevangeliet kapitel 10, vers 23-37

1

FRIHED I NÆSTEKÆRLIGHEDEN

Så enkelt og ligetil kan der fortælles, hvad sand næstekærlighed er: At vise
5 barmhjertighed. For mange er det kernen i den kristne tro, og sandt er det, at det
var kernen i alt, hvad Jesus sagde og gjorde overfor enhver, han mødte under sin
vandring rundt i Palæstina. Han viste barmhjertighed mod dem, der af den ene
eller anden grund levede et dårligt liv. Om de var syge eller led under andres
foragt eller blev udsat for uretfærdige overgreb – eller om lidelsen skyldtes deres
10 selvforagt, så talte Jesus til dem og handlede med dem, så de blev sat fri af
situationen til et nyt liv. Af barmhjertighed. For at enhver derefter skulle leve ud
fra samme målestok for, hvad sandt liv er. "Gå du hen og gør ligeså", siger han til
den lovkyndige jøde.

15 Han kendte udmærket til kravet om næstekærlighed. Han citerer omhyggeligt
fra Det Gamle Testamente. Men han var vant til, at næsten ikke var hvem som
helst. For jøden var det jøderne selv: ens nærmeste, familien, folk fra landsbyen
eller i det højeste folkefællen. Jesus ved naturligvis, at den fromme lovkyndige
mand tænker sådan. Derfor fortæller han denne lignelse om den barmhjertige
20 samaritaner og flytter næstekærlighedsbuddet et helt nyt sted hen.

Der er to nye, altomvæltende forhold i Jesu fortælling. For det første er der
ingen af den overfaldnes landsmænd, der hjælper ham. De går lige forbi, selvom
de var lovkyndige, som præst og levit var de skolet i loven. Det er en fremmed,
25 en samaritaner, fra et lille samfund i området Samaria, som tilbad Gud et forkert
sted og derfor af de rettroende jøder regnet for urene. Han hjælper den

nødstedte, selv om han ifølge den gængse opfattelse af næsten som landsmanden, ikke var forpligtet til det. Han kunne i forhold til gældende sædvane og I modsætning til de to andre med god samvittighed være gået forbi.

30 Med andre ord: Jesus nedbryder denne begrænsede opfattelse af, at ens næste kun skulle være familien, vennerne, naboerne, landsmændene. Så når man i dag stadig kan høre næstekærlighedsbuddet udlagt sådan, at det kun rækker til dem, vi i forvejen hører sammen med, er det en ukristelig begrænsning stik imod Jesu ord. Næstekærlighed er så meget mere end blot solidaritet. Solidaritet er noget, 35 man viser dem, man i forvejen står i fællesskab med. Men næstekærligheden gælder enhver, der har brug for min hjælp.

Det var det første nye, altomvæltende i historien. Det andet handler om, hvordan man afgør, hvem der er ens næste. Normalt tænker vi, at de tre 40 personer, der gik forbi, skulle reagere på synet af den nødlidende og erkende, at han havde brug for deres omsorg. Altså de tre skulle have opfattet den nødstedte som deres næste. Men det gjorde kun én tilsyneladende. Sagen er bare, at Jesus ikke spørger: Hvem af de tre opfattede den nødstedte som sin næste? Han spørger derimod omvendt: "Hvem af disse tre, synes du, var en næste for ham, 45 der faldt i røvernes hænder?" Og svaret er så naturligvis: Ham, der viste barmhjertighed. Man bliver altså en næste for én, idet man træder ind i et forhold, hvor man handler. Man er ikke en næste på forhånd. Hvem er min næste? Den, der er trådt ind i et forhold til mig. Hvem skal jeg være næste for? Den, du indser, du kan gøre en forskel for. Det har altså intet at gøre med, hvem 50 vedkommende er, eller hvor vedkommende opholder sig – om det er her lige ved siden af dig, eller om det er uendelig langt væk, en du ikke kender, og som ikke kender dig. Men i det øjeblik du træder ind for vedkommende og gør noget, er der etableret et næsteforhold.

55 Så naturligvis kan en hvilken som helst handling til gavn for et andet menneske uanset, om det er din tante, din nabo eller et ukendt lidende barn i den 3. verden ske ud af dit ønske om at vise næstekærlighed. Næstekærlighedsbuddet er et uundværligt etisk princip. Jesu fortælling gør det universelt og uomgængeligt som motivation for vores samfundsliv og for os som enkeltindivider, hvis vi vil 60 forstå os selv som kristne.

Om vi mødes af kaldet til at hjælpe næsten – tæt på eller langt væk – afgøres slet og ret af, om vi *hører* kaldet. Om vi rammes af, at et menneske eller mange mennesker er i en nød på en sådan måde, at vi tvinges til at gøre noget ved det.

Det er vores samvittighed, som i givet fald tvinger os. Det kan lyde så stærkt i os, at vi som Martin Luther må sige: "Her står jeg, jeg kan ikke andet", da han overfor rigsdagen i Worms stod til regnskab for sin kritik af pavekirken.

70 Samvittigheden er den stemme i vort indre, som man traditionelt har kaldt Guds stemme i os. Om det nu forholder sig sådan, er vel tvivlsomt, for den blander sig altid med alt det, vi har nedarvet af forestillinger og målestokke for, hvad der er sandt og falskt, godt og ondt. Mon ikke snarere vi skal forstå samvittighedens stemme som vores svar på Guds skjulte kalden. Og når det svar
75 lyder i os, kan vi ikke andet end handle efter det, hvis vi skal kunne holde os selv ud og undgå dårlig samvittighed.

Den skjulte kalden lød naturligvis både til levitten og præsten foruden til samaritaneren på vejen mellem Jerusalem og Jeriko. Men levitten og præsten
80 vendte det døve øre til – eller rettere det blinde øje til den overfaldne, som lå i grøften og havde brug for hjælp.

Som det sker den dag i dag på nøjagtig den samme strækning mellem Jerusalem og Jeriko, hvor hele landsbyer bringes i den største nød på grund af Israels
85 besættelse af Vestbredden. Staten Israel har inddelt Palæstina i 3 zoner, A, B og C, hvor C udgør ca. 2/3 af landet og kaldes for særligt interesseområde for Israel. Konstant bygges nye israelske boligområder, der dermed fjerner palæstinenserne fra deres jord. I område A har man indrettet såkaldte relokaliseringzoner, hvor palæstinenserne i stedet får lov at slå sig ned på ganske
90 små områder. Man fjerner befolkningen med vold og magt fra område C uden hensyn til, om familierne har ejet jordstykkerne i århundreder. Ved et skoleårs begyndelse ødelagde man nogle skoler og børnehaver, så familierne på den måde blev tvunget væk. Lokalbefolkningen satte sig til modværge, bl.a. ved at børnene kastede sten efter det israelske militær, men naturligvis kunne de ikke som en
95 anden David mod Goliat med stenkast forhindre de militære overgreb. Børnenes desperate voldelige stenkast mod militæret og befolkningens massive, fortvivlede protester kan man ikke andet end have forståelse for – jeg håber, at jeg også har mod til at sætte mig til modværge, hvis nogen vil stjæle mit land. Mange danskere gjorde det heldigvis i 1940'erne. Det er ulykkeligt, at en etnisk
100 udrensning som den, der finder sted på vejen mellem Jeriko og Jerusalem, kan få lov at finde sted i årevis. Med EU-midler bygges skoler, børnehaver og solpaneler til at forsyne institutionerne med strøm – samtidig med, at det israelske militær river det hele ned uden, at EU gør synderligt væsen af sig. Det er

105 spild af EU-midler. Internationale medier som *CNN*, *Le Figaro* og *The Independent* har alle dokumenteret de gentagne israelske overgreb på international ret – og dog får det lov til at fortsætte. At det foregår i Det Hellige Land, hvor Jesus forkyndte medmenneskelighed og barmhjertighed, kan ikke undgå at gøre det yderligere hjerteskrærende forargeligt. Den vestlige verden
110 opfører sig som præsten og levitten. Går lige forbi den nødstedte i Palæstina og vender det blinde øje til, for ikke at såre sin gode ven, som igen og igen overfalder den stakkels lokale befolkning.

At hjælpe sit medmenneske ud fra buddet om næstekærlighed kan på denne
115 måde sagtens have en politisk dimension – hvis den hjælp, der skal til, kræver politisk handling. Alt kan ikke klares med velgørenhed. Diakonien, den kristne omsorg for nødstedte, *må* blive politisk, hvis det er den eneste måde, nødstedte kan hjælpes på. Det skete heldigvis for nogle årtier siden i Sydafrika, da mange kirkesamfund i verden, herunder folkekirken, hjalp de sydafrikanske kirker med
120 at støtte kampen mod apartheid. Og noget tilsvarende må ske i Palæstina uanset, om de, der behøver hjælpen, er jøder, muslimer eller kristne.

Med dette eksempel er naturligvis langt fra alt sagt om denne sag. For hvis det var kernen i den kristne forkyndelse at hjælpe, hvor ens samvittighed byder en,
125 at der skal hjælpes, så ville vi gå til i overanstrengelse – eller i dyb depression I fortvivlelse over os selv. Det er komplet uoverkommeligt. Vi kan ikke hjælpe ethvert menneske i hele verden, som vi erkender, vi kan gøre noget for. Det er en umulighed. Behovet er uendeligt. Så vanskelig er problemstillingen med den næstekærlighed. Der er ingen nemme løsninger.

130 Kravet om næstekærlighed er uendeligt, og det er uendelig uopfyldeligt. Derfor er *forudsætningen* for kravet buddet om at elske Gud af hele sit hjerte og af hele sin sjæl og af hele sin styrke. Idet vi elsker Gud og gerne handler efter Hans vilje, er vi sat fri fra at underkaste os noget menneske – og vi er også sat fri fra vores
135 egenvilje, hvorved vores selvkærlighed bliver sat i sit rette perspektiv, nemlig som selvrespekt. Men den må aldrig blive det ultimative – det er kærligheden til Gud som den kraft, der holder os fast, forpligter os og sætter os fri. I kærlighed tilgives vi, og sættes fri, så vi igen og igen, når vi kommer til kort, kan elske på ny. I kærligheden til Gud sættes vi fri til at elske os selv og andre på den rette måde.
140 Således følger buddet om at elske sig selv og næsten af buddet om at elske Gud. Som Han har elsket os skal vi elske hinanden. Som han har tilgivet, skal vi tilgive. Som der bæres over med os, skal vi bære over med andre.

145 På den måde bor der frihed i kravet om næstekærlighed, hvor mærkeligt det end lyder. Men egentlig er det ligetil. Når vi hører hjemme hos Gud kan vi roligt kaste os ud i at elske næsten så meget og så godt, vi nu formår. Tilgivelsen og nåden er det første. Dernæst følger kravet om så også at leve ud af den og tænke og handle på det grundlag.

150

Kingo forklarer det i salmen *Vor Gud er Idel kærlighed* (Salmebogen nr. 685). "Op, sjæl og bed, at kærlighed til Gud i dig kan brænde, og at du så din næste må al gunst og godt tilvende." Bemærk, hvordan rimet tvinger os til at synge: at du *så*, din næste *må*, al gunst og godt tilvende. Altså således og ikke så i

155 betydningen derefter. Det vil sige, *idet* du elsker Gud af hele dit hjerte, må det vise sig i, at du elsker din næste. Ellers elsker du ikke Gud – det kan ikke vise sig på anden måde. Troen kan kun sætte frugt. Tror vi os tilgivet og elskede, kan vi ikke andet end at lade det vise sig i vores omgang med andre OG med os selv ved at agte livet som den gave og den forpligtelse, det er. Agte os selv med de

160 nådegaver, der nu er hver vores, og så forvalte dem så godt, vi formår.

Dilemmaet, at kravet er umådeligt og kun kan føde følelse af utilstrækkelighed, slipper vi aldrig for. Men netop derfor sættes vi fri af den selvoplevelse. I Guds uendelige kærlighed. Vi er kendt gode som dem, vi er. Vi er frie. Tro det, og lev

165 derfor frygtløst. Kast dig ud i det, du finder, er det rette at gøre i hver livssituation, du havner i. Og Gud er med dig alle dage. I liv og død.

Kilde

170 Anders Gadegaard: "Tro mod politik. Kristne værdier – byggesten til en politisk etik", s. 140-147. Eksistensen. 1. udg., 2. opl., 2020.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

175 13. søndag efter trinitatis, Første tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/anders-gadegaards-praediken-13-sondag-efter-trinitatis>

180